

14. 6. 2021

Izjava za javnost: Fiskalni svet je ocenil skladnosti izvršenih proračunov sektorja država s fiskalnimi pravili v letu 2020

Skladno z določili Zakona o fiskalnem pravilu je Fiskalni svet pripravil oceno skladnosti izvršenih proračunov sektorja država s fiskalnimi pravili v letu 2020. Ob izbruhu epidemije je Fiskalni svet marca 2020 potrdil, da nastale razmere omogočajo uveljavitev obdobja izjemnih okoliščin. V tem obdobju fiskalna pravila veljajo, zakonodaja pa omogoča začasno ukrepanje in odstopanje od doseganja srednjeročne izravnosti javnih financ za ukrepe, povezane z blažitvijo posledic takšnega dogodka, pod pogojem, da njihova srednjeročna vzdržnost ni ogrožena.

Fiskalna pravila so bila v letu 2020 po oceni Fiskalnega sveta večinoma spoštovana. Domače pravilo, ki se nanaša na maksimalni dovoljeni obseg javnofinančnih izdatkov, je bilo v preteklem letu spoštovano. Minimalni dovoljeni strukturni saldo po pravilih EU (MTO) je bil v letu 2020 dosežen ob upoštevanju dovoljenega odstopanja. Tudi rast izdatkov sektorja država brez enkratnih učinkov je bila po izdatkovnem pravilu Pakta za stabilnost in rast nižja od dovoljene. Kljub ugodnemu rezultatu v letu 2020 je bilo zaradi realizirane ekspanzivne fiskalne politike v letu 2019 v obdobju dveh let preseženo dovoljeno povprečno odstopanje tako strukturnega salda kot strukturnega napora, ki je po trenutnih izračunih preseglo 0,25 o. t. BDP. Dolg sektorja država se je v letu 2020 povečal v nasprotju s pravili, po katerih bi se moral znižati. Fiskalni svet zaradi omogočenega začasnega odstopanja od srednjeročne uravnoteženosti v obdobju izjemnih okoliščin ni ocenjeval uravnoteženosti v obdobju poslovnega cikla.

Okvir za pripravo proračunov je bil prilagojen pogosto in občutno in ni opravljal svoje temeljne funkcije, to je določitev srednjeročne usmerjenosti fiskalne politike. Lani se je spremenil dvakrat, skupaj za več kot 3 mrd EUR. Izdatki sektorja država (brez enkratnih učinkov) so tako ostali pod maksimalno dovoljenim obsegom po veljavnem okviru za pripravo proračunov, tudi glede na trenutno oceno proizvodne vrzeli in enkratnih dejavnikov.

Izbruh epidemije virusa COVID-19 je predstavljal velik izziv za vodenje fiskalne politike, na katerega so se države tudi zaradi fleksibilnosti formalnih javnofinančnih okvirjev odzvale z obsežnim ukrepanjem. Obseg diskrecijskih ukrepov v Sloveniji z neposrednim vplivom na saldo sektorja država, ki je po oceni Ministrstva za finance lani znašal 6 % BDP, je bil za okoli polovico večji kot v povprečju EU. Ocene kažejo, da je bil njihov kratkoročni vpliv na blaženje padca gospodarske aktivnosti manjši kot v povprečju EU, saj je bil padec realnega BDP lani podoben kot v EU, čeprav je npr. delež turizma v dodani vrednosti v Sloveniji nižji kot v povprečju EU. Največji del diskrecijskih ukrepov je bil podobno kot v drugih državah preko subvencij namenjen ohranjanju delovnih mest. Od ukrepov v drugih državah pa je odstopal predvsem večji obseg sredstev za zaposlene (dodatki zaposlenim v javnem sektorju) in socialnih transferjev (transferji določenim skupinam prebivalstva). Ukrepi za ohranjanje delovnih mest so v vseh državah pomembno prispevali k manj občutnemu povečanju brezposelnosti, ki se je v Sloveniji sicer povečala nekoliko bolj kot v povprečju EU, čeprav ocene kratkoročnega vpliva ukrepov na brezposelnost kažejo na podobno učinkovitost.

Tudi v letu 2020 niso bili sprejeti ukrepi, ki bi blažili pričakovane neugodne javnofinančne učinke strukturnih, predvsem demografskih pritiskov, ki jim bosta že v tem desetletju izpostavljena gospodarstvo in javne finance. Nasprotno, nekateri sprejeti ukrepi ekonomske politike v letu 2020 so srednjeročno in dolgoročno vzdržnost javnih financ celo oslabili.